

בס"ד. שיחת שבת חול המועד סוכות ה'תשי"א.

בלתי מוגה

א. העבודה דחודש תשרי — הן בהתחלת החודש, בראש השנה, והן בסיומו של החודש, בשמיני עצרת ושמחת תורה — היא העבודה דקבלת עול:

בנוגע לראש השנה — שעבודת היום היא "תמליכוני עליכם", שזהו"ע דקבלת עול מלכותו ית'.

וענין זה מודגש גם בנוגע לתקיעת שופר — "מצות היום בשופר":

איתא ברמב"ם³ "אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישנים משנתכם וכו'". ולכאורה אינו מובן: כיון ש"רמז יש בו", שזהו"ע של טעם — אין זה "גזירת הכתוב"?

והענין בזה⁴ — שגם המצות שיש להם טעם עיקרם (לא הטעם, אלא) ציווי ה', "גזירת הכתוב", וצריכים לקיימם (לא בגלל הטעם, אלא) בגלל שכך צוה הקב"ה, באופן של קבלת עול. וכמובא בדרושי חסידות⁵ שאילו נצטוונו לחטוב עצים (דבר שאין בו טעם ורמז) היינו עושים זה באותה קבלת עול כמו כל המצוות, כי, עיקר המצוה הוא קיום רצונו ית', שעי"ז נעשה צוותא (מצוה מלשון צוותא) וחיבור עם הקב"ה, מצוה המצוות.

ולהוסיף, שכאשר קיום המצוה הוא רק בשביל הרמז (הטעם) שיש בה, הרי, לא זו בלבד שחסר לו עיקר המצוה, אלא עוד זאת, שאין בידו גם הרמז שבמצוה, ולכן, צריך לקיים את המצוה מתוך קבלת עול, כגזירת הכתוב, ובמילא יש בידו גם הרמז שבמצוה.

ועד"ז בנוגע לשמיני עצרת (ושמחת תורה), שבו נעשית הקליטה דכל עניני ראש השנה, ולכן צ"ל אז קבלת עול מלכות שמים⁶.

ואילך. וש"נ.

(6) לקו"ת שלח מ, א. המשך תרס"ו ע' נד. ועוד.

(7) ראה לקו"ת בחוקתי מה, ג. מז, ב. ובכ"מ.

(8) המשך תרס"ו ע' שעט.

(1) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(2) שם כו, ב. כז, א. רמב"ם הל' שופר פ"א ה"ב.

(3) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(4) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 124.

(5) ראה גם ת"מ סה"מ כסלו ע' קסד

וענין זה מודגש גם בהשמחה דשמיני עצרת ושמחת תורה⁹ — דאף שהשמחה קשורה עם תורה שענינה הבנה והשגה, מ"מ, עבודת היום אינה בלימוד התורה בעיון והעמקה, אלא בשמחה וריקודים דהקפות, שמקיפים עם הספר תורה את התיבה, שולחן הקריאה — לא השולחן שעליו לומדים גאונים בעיון ובהעמקה, אלא השולחן שעליו קורין אותיות התורה — שבזה מודגש שהשמחה אינה בהשגה שבתורה, אלא באותיות התורה, שזהו"ע דקבלת עול¹⁰.

ב. והענין בזה — שהעבודה דחודש תשרי היא התחלת העבודה דכל השנה כולה:

התחלת העבודה צריכה להיות באופן של קבלת עול, והקבלת עול שבהתחלת העבודה, בחודש תשרי, היא ההקדמה לעבודה במשך כל השנה כולה, שכל עניני העבודה, גם הענינים דהבנה והשגה, יהיו באופן המתאים.

וכמודגש גם בעבודה דכל יום — שהתחלת העבודה היא באמירת "מודה אני", שזהו"ע הקבלת עול בהתחלת היום שנעשית הקדמה לעבודת כל היום.

ג. ועד"ז מצינו גם בנוגע לבנין בית בישראל — בלידת בנים ובנות¹¹:

בענין הלידה ישנם ב' אופנים: בן ובת.

וענינו בעבודת ה' — "רמז יש בו" — ש"בת" רומז על העבודה דקבלת עול, ע"ד מארז"ל¹² "אשה כשרה כו' עושה רצון בעלה", ו"בן" רומז על העבודה ע"פ טעם ודעת.

ועל זה אמרו "בת תחילה סימן יפה לבנים"¹³ — שהתחלת העבודה באופן של קבלת עול ("בת תחילה") מהווה נתינת-כח ("סימן יפה") גם בנוגע לעבודה ע"פ טעם ודעת ("בנים")¹⁴.

(12) תדבאר פ"ט. הובא ברמ"א אה"ע סו"ס סט.
(13) ב"ב קמא, א.
(14) ראה תו"א משפטים עט, א. לקו"ת דרושי ש"ש סז, א.

(9) ראה גם שם ע' שעט"פ.
(10) ראה גם ריש וסוף ד"ה ביום השמע"צ שי"ל בקונטרס שמע"צ-שמח"ת שנה זו (סה"מ תשי"א ע' 80. ע' 87).
(11) מהטעמים להתוועדות זו — "קידוש" שערך א' מאנ"ש לרגל לידת בתו (המו"ל).
(12) (המו"ל).

ועפ"ז יש לבאר גם טעם ותוכן מנהגנו שגם בלידת בת מברכים ש"יגדלוה לתורה ולחופה ולמעשים טובים¹⁵ — כיון שבת מורה על הענין דקבלת עול שנותן כח לכל הענינים דתורה ועבודה.

*

ד. ענין הקבלת עול מודגש ביותר בהיחס של חסיד אל הרבי — כי, בידעו שהוא אינו אלא "רגל", והרבי הוא ה"ראש", ה"ה מתמסר לגמרי ("ער גיט זיך איבער אינגאַנצן") אל הרבי, ומקיים את הוראותיו של הרבי מתוך קבלת עול מוחלטת.

לכאורה יש מקום לשאלה: כיצד אפשר לומר שהוא בעצמו אין לו ראש — כיון שנצטווה בתורה להניח תפילין של ראש, עכצ"ל שיש לו גם ראש!?

והמענה על זה — מבהיר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהשיחה¹⁶ בענין הקבלת עול ד"איש חיל": "דער סאַלדאַט האָט קיין קאַפּ ניט. מ'האַט אַמאַל געזאַגט, אַז אַ סאַלדאַט האָט בלויז אַ קאַפּ אויף וואָס ער זאָל טראָגן דעם פּאַס פון דעם ביקס" (החייל — אין לו ראש. פעם היו אומרים שראשו של החייל הוא רק בשביל לשאת את חגורת הרובה).

ה. ענין זה נוגע גם לכתיבת "פדיון" לרבי — ובהקדמה¹⁷:

משולח אחד, "אַ פעטאַח" (שוטה), כשהיו נותנים לו "פדיון" למסור לרבי, ה' מסרב ליקח, באמרו, שצריך לבקש מהקב"ה בעצמו, ולא ע"י ממוצעים.

והאמת היא — כמבואר בתשובה של החתם סופר¹⁸,

— ולהעיר שבספריו של החתם סופר מצינו רעיונות חסידיים ("עס וואָרפן זיך דורך חסידישע ווערטער")¹⁹, שכן, החתם סופר ה' תלמיד מובהק של ר' נתן אדלר ותלמידו המובהק של בעל ההפלאה, תלמידו של המגיד —

17) בהבא לקמן — ראה גם תו"מ ח"א ע' 25. 39.

18) שו"ת חת"ס חאו"ח סי' קסו.

19) ראה גם אג"ק כ"ק אדמו"ר זי"ע חכ"ה ע' נד.

15) אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ס"ע רי. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כה מנחם אב).

16) שיחת יום שמח"ת ה'שית" ס"ג — שי"ל בקונטרס שמע"צ-שמח"ת שנה זו (סה"מ תשי"א ע' 99. ולאח"ז בסה"ש תשי"א ע' 379).

שיש הפרש בין מלאכים לנשמות, שהבקשה באמצעות מלאכים נחשבת לבקשה ע"י ממוצעים, משא"כ הבקשה באמצעות נשמות (בנ"י) — שהם למעלה ממלאכים — אינה נחשבת לבקשה ע"י ממוצעים, כיון ש"כל ישראל שותפים וגוף א' ונפש א', וכשא' מצטער גם חברו מרגיש ועמו מצער .. וכיון ששניהם בצער טוב יותר שיכנס הראש (לבקש רחמים) משיכנס הרגל, עד"מ הת"ח הוא הראש כו", ובפרט נשיאי ישראל, שהם "ראשי אלפי ישראל", בחינת "ראש"²⁰.

ומזה מובן גם שלא שייך כאן הכלל ש"יפה תפלת החולה לעצמו מתפלת אחרים עליו"²¹ — כי, כלל זה הוא בנוגע ל"אחרים", משא"כ בנוגע לנשיאי ישראל, שאינם "אחרים", אלא "ראשי אלפי ישראל", יפה תפלתם כ"תפלת החולה לעצמו" — כשם שהראש מתפלל עבור הרגל.

ואדרבה: תפלתם של נשיאי ישראל יפה מתפלת החולה עצמו²², כי, הנשיא שהוא הראש, מרגיש את החולי יותר מהרגל, שהרי: (א) הראש הוא נעלה מהרגל להיותו מקום משכן השכל, (ב) וגם זה שהרגל מרגיש את החולי אינו אלא ע"י הגידים שנמשכים מהמוח, כיון שכל ענין ההרגש הוא מהמוח דוקא.

אמנם, כל זה הוא רק כשיודע שהוא "רגל", ומתמסר לגמרי ("ער גיט זיך איבער אינגאַנצן") לה"ראש", שהוא הרבי, משא"כ כשחושב שגם לו בעצמו יש ראש, ובמצב כזה בא אל הרבי ליתן פדיון, אזי מתעוררת שאלה בנוגע להענין דמוצע. — בנוגע לשאלת עצה אצל הרבי, הרי, עצה יכולים לשאול אצל כל יהודי, אפילו אצל קצב, כדאיתא בגמרא²³ "רב אשי .. מכניף ומייתי להו לכולהו טבחי דמתא מחסיא", היינו, ששאל בעצתו של כל קצב; אבל בנוגע לנתינת פדיון — מתעוררת שאלה בנוגע להענין דמוצע.

ו. כל אלה הנמצאים כאן — בודאי מסורים הם ("זיינען איבערגעגעבן") אל הרבי,

וגם אלה שחסר אצלם בההתמסרות, הרי, כיון שמצד הפנימיות שלהם ה"ה מסורים אל הרבי, אזי מספיקה עכ"פ האמירה בדיבור²⁴ שמתמסרים אל הרבי,

23) סנהדרין ז, ב.

24) ראה גם שיחת יום א' דר"ה ס"ד (לעיל ס"ע 4 ואילך).

20) תניא פ"ב.

21) ב"ר פנ"ג, יד. הובא בפרש"י עה"ת

וירא כא, יז.

22) ראה ב"ב קטז, א.

— ע"ד מ"ש הרמב"ם²⁵ בביאור התועלת ד"כופין אותו עד שיאמר רוצה אני", כיון שהאמירה "רוצה אני" היא בהתאם לרצונו האמיתי "להיות מישראל.. לעשות את כל המצוות כו'" —
ובמילא, אין מקום לשאלה בנוגע להענין דממוצע, אפילו לא ממוצע המחבר.

ז. וענין זה — הידיעה שהוא רק "רגל" והרבי הוא ה"ראש" —
נוגע גם לאופן קיום הציווי של הרבי:

כאשר הרבי נותן ציווי לעשות דבר מסויים שקשור עם ענין של סיגופים, או אפילו הציווי להרבות בתורה ובתפלה באופן שבשביל זה צריך להתנתק ("אפריסן זיך") מעניני אכילה ושת"י ושינה, הרי, גם כשמקיים הציווי מתוך קבלת עול (בידעו שהוא אינו אלא רגל וצריך לקיים את ציווי הראש), יכולה לעלות לו מחשבה שאילו הי' הרבי יודע עד כמה קשה לו לעשות דבר זה, יתכן שלא הי' מצוה עליו זאת.

והמענה על זה — ע"פ האמור לעיל (ס"ה) בנוגע לראש ורגל, שנוסף לכך שהראש מרגיש יותר טוב מהרגל, להיותו נעלה יותר, הרי, גם הרגש הכאב שברגל עיקרו הוא הרגש הראש (וכשישנו הפסק ח"ו בין הרגל להראש לא נרגש כאב ברגל), ולכן, כשהראש מצוה על הרגל להכניס את העקב למים רותחים, צריך הרגל להשמע מיד מבלי להרהר בדבר ("ניט איבערטראַכטנדיק"), ולהבין [מדת הבנה כזו "מותר" שתהי' לו...] שהכאב — מרגיש הראש.

*

ח. העבודה דקבלת עול — שאין לו השגה ועושה רק מצד קבלת עול — היא בבחינת "מן המיצר". ועז"נ²⁶ "מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה" — שע"י המיצר דקבלת עול באים להמרחב דהשגה, ויתירה מזה, שלאח"ז באים לידי השגה והכרה ("מ'דערהערט") את המעלה דקבלת עול, שמגעת במרחב האמיתי.

ויש להוסיף, שכן הוא גם בנוגע לענינים גשמיים:

כשנגזר על מישהו מצב של עניות, ח"ו, "מיצר" בגשמיות, צריך לקבל זאת באהבה, משום שהאמת היא ש"גם זו לטובה"²⁷, רק שאינה

(27) תענית כא, א. וש"נ.

(25) ה' גירושין ספ"ב.

(26) תהלים קיח, ה.

נגלית ונראית לעיני בשר, כי היא מעלמא דאתכסייא שלמעלה מעלמא דאתגלייא" (כמבואר בתניא²⁸), ועי"ז שמקבל זאת באהבה מצד קבלת עול, בידעו שכן הוא רצונו של הקב"ה, נעשה בדרך ממילא "ענני במרחב", שנמשך טוב הנראה והנגלה.

ועצה נוספת בתורת החסידות להפטר מהגזירה של עניות בגשמיות²⁹ — להתבונן במעמדו ומצבו שהוא רחוק מאלקות, מהשגת אלקות וכו', עד שירגיש שנמצא במעמד ומצב של עניות ברוחניות, ועי"ה רגש העניות ברוחניות יפטר מהעניות בגשמיות³⁰, ותומשך לו הרחבה בגשמיות, בטוב הנראה והנגלה³¹.

(30) ע"ד המבואר בתניא אגה"ת פי"ב.

(31) ראה גם תו"מ ח"א ע' 184.

(28) פכ"ו. וראה גם שם אגה"ק סי"א.

(29) ראה גם שיחת ליל שמח"ת ס"ח

(לקמן ע' 42).